МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА, ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологія реабілітації

для підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю С4 Психологія

РОЗРОБНИК:
доцент кафедри,
кандидат психологічних наук, доцент
_____Тетяна КУХАР

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
«01» вересня 2026 року, протокол № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми _____Тетяна ДАНИЛЬЧЕНКО

Обсяг: 4 кредити ECTS.

Чернігів – 2026

Анотація курсу

Актуальність вивчення психологічних аспектів реабілітаційної діяльності людини відображується у змінах ставлення суспільства до людей з особливими потребами, гуманізації громадської думки, розвитку спеціальних знань та технологій. Розширюється спектр ситуацій, в яких суспільство усвідомлює необхідність та доцільність реабілітаційної допомоги з залученням психологічних знань та методів. Це можна розглянути на прикладі стресових розладів в результаті перебування в місцях бойових дій. Раніше зміни, які відбувалися з психікою людини через участь в кровопролитних війнах, могли віднести до стомлення, наслідків контузії або іншого фізичного впливу зовнішніх чинників. Лише в 70-х роках минулого століття їх почали виділяти як посттравматичний стресовий розлад, що потребує реабілітаційної допомоги.

Сучасний психолог є спеціалістом, від якого очікують не лише знання та розуміння психологічних та соціальних складових перебігу відновлення, компенсації, реадаптації чи адаптації до нових умов людини, що реабілітується, але й застосування цих знань на практиці. При цьому спектр ситуацій, в яких є доцільним застосовувати такі знання, може виходити за рамки професійного часу, наприклад, при спілкуванні з людьми з особливими потребами, з людьми, які переживають важку втрату, розлучення тощо. Таким чином, психологічна грамотність щодо різних аспектів реабілітаційної діяльності буде корисною не лише для спеціалістів у галузі реабілітації, але й близьким та рідним, усім, хто спілкується з людиною, яка потребує реабілітації.

Одним з завдань курсу «Психологія реабілітації» є узагальнення та інтеграція форм і методів реабілітаційної діяльності в психологічній парадигмі. Оскільки реабілітологія розвивається через накопичення практичних заходів, прийомів, технік щодо конкретних ситуацій, в яких людина потребує , то й переважна більшість літературних джерел стосується окремих нозологічних форм, при яких виникає необхідність реабілітації.

Згідно структурно-логічної схеми підготовки фахівців, "Психологія реабілітації" викладається після вивчення дисциплін загальна психологія, основи психологічного консультування, патопсихологія.

Мета викладання навчальної дисципліни «Психологія реабілітації»: розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів та технологій соціально-психологічної реабілітації; опанування методиками діагностики кризових станів та ПТРС, оволодіння основними техніками та технологіями соціально-психологічної реабілітації різних категорій населення.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
СК 2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
СК 3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для

різних категорій населення у сфері психології.
СК 6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності
СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію
СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями
СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку на основі саморефлексії та саморегуляції.
СК 12. Здатність спілкуватися українською та іноземними мовами з використанням відповідної спеціальної термінології в предметній області

Результати навчання:

ПР 2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.
ПР 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.
ПР 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
ПР 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
ПР 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
ПР 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
ПР 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.
ПР 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Тематичний план (денна форма навчання)

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота
	Розділ 1 Загальні та теоретичні питання психології реабілітації					
1.	Загальні питання реабілітації, її види, етапи, технології	**14**	2	2	-	10
2.	Теоретичні питання психології реабілітації	**14**	2	2	-	10
3.	Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології	**16**	2	2	2	10
4.	Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади.	**16**	2	2	2	10
	Всього за розділом 1	**60**	**8**	**8**	**4**	**40**
Розділ 2. Реабілітація та психологічна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях та допомога при психосоматичних захворюваннях						
5.	Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях	**16**	2	2	2	10
6.	Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку	**14**	2	2	-	10
7.	Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях	**15**	2	2	1	10
8.	Реабілітаційна психологічна допомога при неврозах	**15**	2	2	1	10
	Всього за розділом 2	**60**	**8**	**8**	**4**	**40**
	Всього годин	**120**	**16**	**16**	**8**	**80**

Тематичний план (заочна форма навчання)

№	Назва теми	Кількість годин				
		Всього	Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота
1	Поняття особистості в психології	41	2	2		37

2	Психодинамічний напрямок	38		2		36
3	Аналіз концептуальних підходів до функціонування особистості	41	2		2	37
	Всього за навчальним планом	**120**	**4**	**4**	**2**	**110**

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні питання психології реабілітації	2
2	Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології	2
3	Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади	2
4	Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях	2
5	Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.	2
6	Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.	2
7	Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях.	2
8	Реабілітаційна психологічна допомога при неврозах.	2
Всього годин		**16**

Тема 1. Теоретичні питання психології реабілітації.

1. Місце психології реабілітації в системі психологічних дисциплін.
2. Історичні психології реабілітаціїї.
3. Цілі реабілітційного констультування. Істотні характеристики реабілітаційного консультанта.

Література: основна № 1, 2, 4, 8; допоміжна № 2-4, 6.

Тема 2. Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології.

1. Сутність і причини хвороб залежності. Визначення понять наркоманія, залежність, зловживання.
2. Алкогольна залежність. Психологічні та психіатричні наслідки. Психотерапія алкогольної залежності.
3. Зловживання наркотиками. Лікування та лінії поводження в спілкуванні з наркоманами.

Література: основна № 1-4, 8; допоміжна № 1, 3, 6.

Тема 3. Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади

1. Суїцидальність. Психотерапевтичний супровід суїцидентів.

2. Депресивні синдроми. Діагностика депресивних реакцій особистості.
3. Підхід до умираючого, біль і лікування болю. Психотерапія при кризових станах.
Література: основна № 1, 2, 5, 7; допоміжна № 2, 3, 6.

Тема 4. Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях.
1. Реабілітація потерпілих в результаті аварії на ЧАЕС.
2. Реабілітаційні заходи, проведені з людьми, що постраждали при стихійних лихах, аваріях, катастрофах, воєнних діях.
3. Індивідуальна та групова психотерапія, гіпноз, навіювання, сугестія, аутогенне тренування.
Література: основна № 1, 2, 6, 8; допоміжна № 1-3, 5.

Тема 5. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.
1. Психічні порушення. Методи реабілітаційної роботи з такими хворими.
2. Психотерапія метаболічних, ендокринних і післяопераційних психічних розладів.
3. Психічні розлади при епілепсії.
4. Психози при вагітності і у післяпологовий період.
5. Сексуальні функціональні розлади.
6. Сексуальні різниці розладів у чоловіків і жінок.
7. Терапія сексуальних розладів.
Література: основна № 1, 2, 4, 8; допоміжна № 1, 3, 4, 6.

Тема 6. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях
1. Аспекти розвитку психосоматичних розладів.
2. Характеристика психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їх психологічні прояви.
3. Психологічні методи лікування розладів серцево-судинної та ендокринної системи.
4. Лікування розладів органів дихання та травлення.
5. Аутогенне тренування, тілесно-орієнтована терапія.
6. Навіювання, гіпноз як психотерапевтичні методики.
7. Психодинамічний напрям психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8; допоміжна № 1, 3, 6.

Тема 7. Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях
1. Онкологічні захворювання. Теорії їх виникнення і розвитку.
2. Локалізація уражень у чоловіків та жінок.
3. Стадії пухлинного процесу, прогноз протікання, вихід.
4. Види консервативного та оперативного лікування.
5. Психологічний аспект реабілітації онкохворих: реабілітаційний потенціал та прогноз.
6. Основні методи психотерапії, що застосовуються у онкохворих.
Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8; допоміжна № 1, 3, 4.

Тема 8. Реабілітаційна психологічна допомога при неврозах.
1. Основні види неврозів.
2. Теоретичне обгрунтування виникнення та розвитку невротичних станів.
3. Прояви істеричного, неврастенічного та обсесивно-компульсивного неврозу.
4. Психотерапевничні методи лікування неврозів.
5. Гештальт-терапія, психодрама, тілесно-орієнтована терапія, нейролінгвістичне програмування як методи лікування неврозів.
Література: основна № 1, 2, 5; допоміжна № 2-4, 6.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології	2
2	Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади	2
3	Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях	2
4	Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях та неврозах.	2
Всього годин		**8**

Практичне заняття №1
Тема №3
Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології.

1. Загальна характеристика адиктивної поведінки.
2. Алкогольна залежність та шляхи її подолання.
3. Наркотична залежність і її психологічна реабілітація.

Контрольні питання:

1. Основні підходи до трактування понять «реабілітація», «соціальна реабілітація», «соціально-психологічна реабілітація»?
2. Назвіть основні характеристики реабілітаційної програми.
3. Об’єкти та суб’єкти реабілітаційної діяльності.

Література: основна № 1, 2, 5; допоміжна № 2-4, 6.

Практичне заняття №2
Тема №4
Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади.

1. Теоретичні засади суїцидології, динаміка та особистісний сенс суїцидальної поведінки.
2. Психологічні засади профілактики суїцидальної поведінки.
3. Афективні розлади.
4. Перша допомога при психіатричних невідкладних випадках;

Контрольні питання:

1. Які основні елементи типології кризових станів?
2. Назвіть основні кризи розвитку, які людина проходить в своєму житті.
3. Назвіть чинники, які посилюють дію психологічного.

Література: основна № 1, 2, 5; допоміжна № 2-4, 6.

Практичне заняття №3
Тема №5
Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях.

1. Травматичний стресс.
2. Посттравматичні стресові порушення.

3. Психологічна допомога у подоланні стресових та постстресових порушень.
4. Реабілітація дітей, потерплих від катастроф.

Контрольні питання:

1. Що таке травматичний стрес та ПТСП-синдром?
2. У рамках якої психологічної парадигми утворилися ці поняття?
3. Що входить до понять ПТСП-реабілітації чи ПТСП узагалі?
4. Які сучасні підходи до проблеми психологічного вивчення та допомоги потерпілим від катастроф Вам відомі?
5. Які групи симптомів складають ПТСП-синдром? Що Ви знаєте про глибинні зміни, що лежать поза феноменологією ПТСП-синдрому?
6. Які види ПТСП Вам відомі?
7. Перелічіть стадії розвитку травматичного стресу, дайте їм стислу характеристику.
8. Діагностичний критерій ПТСП-синдрому: де він міститься, з яких рубрик складається?
9. Діагностичний критерій ПТСП-синдрому та відповідні діагностичні методики: як вони співвідносяться, для чого використовуються?
10. Хто входить до контингенту потерпілих від катастрофи? Навіщо він визначається?
11. Яких головних принципів має дотримуватися психолог, котрий працює на місці катастрофи?
12. Висвітліть зміст первинної психологічної допомоги потерпілому на місці катастрофи.
13. У чому полягає робота психолога на другому етапі розвитку травматичного стресу?
14. Визначте головну ідею та завдання індивідуальної та групової психотерапії ПТСП-синдрому.
15. Чим відрізняється ПТСП-терапія від звичайної психотерапії?
16. Визначте головні особливості ПТСП-терапії дітей порівняно з дорослими.

Література: основна № 1, 2, 5; допоміжна № 2-4, 6.

Практичне заняття №4

Тема №7-8
Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях та неврозах.

1. Онкологічні захворювання, теорії їх виникнення і розвитку. Розповсюдженість.
2. Стадії пухлинного процесу, прогноз, протікання, вихід. Види консервативного та оперативного лікування.
3. Психотерапевтичні методики: аутогенне тренування, тілесно-орієнтовна психотерапія, навіювання, гіпноз. Психодинамічний напрям психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
4. Основні види неврозів. Теоретичне обґрунтування виникнення та розвитку невротичних станів. Прояви неврозів.
5. Психотерапевтичні методи лікування істеричного неврозу з позицій психодинамічного напрямку.
6. Неврастенічний та обсесивно-компульсивний невроз та методи їх лікування.

Контрольні питання:

1. Які є теорії виникнення та розвитку онкологічних захворювань?
2. Види лікування онкологічних захворювань.
3. Які психотерапевтичні методики ви знаєте?
4. Які види неврозів ви знаєте?
5. Які є психотерапевтичні методи лікування?
6. Які ви знаєте методи лікування неврастенічного неврозу?

Література: основна № 1, 2, 5; допоміжна № 2-4, 6.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Особливості формування Я-концепції людини з особливими потребами.
2. Психологічна реабілітація осіб з патологічними залежностями.
3. Комплексний опис етапів психологічної реабілітації.
4. Робота з мотивацією у реабілітаційній психології.
5. Особливості психологічної реабілації ветеранів війни.
6. Особливості самодопомоги при реабілітації.
7. Психологічна реабілітація при кризових станах.
8. Особливості психологічної реабілітації осіб з фізичними травмами.
9. Важливість розуміння впливу стресових чинників на людину.
10. Робота з мотивацією як ключовий чинник психологічної реабілітації.
11. Реабілітація при хронічних соматичних та психічних хворобах.

Література: основна № 1, 2, 4, 8; допоміжна № 2-4.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: https://zno.if.ua/?p=985.

Тематика есе:

1. Місце психотерапії в процесі соціально-психологічної реабілітації.
2. Рольова гра як метод соціальної реабілітації.
3. Психоаналітичні реабілітаційні стратегії і тактики.
4. Індивідуальна психотерапія А. Адлера в роботі з людьми з обмеженими можливостями.
5. Аналітична психологія К.Юнга і застосування її в реабілітації клієнтів соціальних служб.
6. Можливість застосування тілесно-орієнтованої психотерапії в процесі соціальної реабілітації.
7. Застосування транзактного аналізу в реабілітаційній діяльності соціального працівника.
8. Використання психосинтезу для відновлення психологічного статусу індивіда.
9. Використання когнітивної психотерапії в практиці реабілітації.
10. Групова робота в реабілітаційній діяльності соціального працівника.
11. Методики психодрами в соціальній реабілітації.
12. Застосування тренінгу умінь у відновленні соціального стану індивіда.
13. Клієнт-центрований напрямок у реабілітації різних груп клієнтів.
14. Значення саморегуляції й аутотренінгу для процесу соціально-психологічної реабілітації.
15. Екзистенціальна психотерапія і проблема смислу в реабілітаційній роботі.
16. Групи зустрічей і їхнє місце в реабілітації клієнтів соціальних служб.
17. Методи реабілітації, засновані на спілкуванні з мистецтвом.
18. Методи танцювальної психотерапії в роботі з різними категоріями клієнтів.
19. Особливості соціально-психологічної роботи зі сліпоглухими.
20. Соціально-психологічний портрет безробітних.
21. Соціально-психологічний портрет хворих алкоголізмом.
22. Соціально-психологічний портрет наркоманів.
23. Соціально-психологічний портрет осіб без визначеного місця проживання.
24. Соціально-психологічний портрет родини, що має дитину інваліда.

25. Соціально-психологічний портрет багатодітної родини.
26. Соціально-психологічний портрет родин «групи ризику».
27. Соціально-психологічний портрет біженців.
28. Соціально-психологічна реабілітація наркозалежних.
29. Профілактика раннього алкоголізму.
30. Психотерапевтична допомога учасникам збройних конфліктів.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою, відображеною в таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальні та теоретичні питання психології реабілітації.						
1.	Загальні питання реабілітації, її види, етапи, технології.	**8**	1	6		1
2.	Теоретичні питання психології реабілітації.	**14**	1	6	6	1
3.	Хвороби, залежності та реабілітаційні психологічні технології.	**14**	1	6	6	1
4.	Кризові стани і психологічна допомога при них. Афективні розлади.	**14**	1	6	6	1
Розділ 2. Реабілітація та психологічна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях та допомога при психосоматичних захворюваннях						
5.	Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях.	**8**	1	6	-	1
6.	Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.	**7**	1	6	-	1
7.	Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.	**11**	1	6	3	1
8.	Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях. Реабілітаційна	**11**	1	6	3	1

	психологічна допомога при неврозах.					
	Всього балів	**87**	**8**	**48**	**24**	**8**
Залік		**8**				
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе		**5**				
Всього		**100**				

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 9 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловите власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам по 2,5 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця жовтня написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	**A**	відмінно
82-89	**B**	добре
75-81	**C**	
64-74	**D**	задовільно
60-63	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні поняття психології реабілітації.
2. Особливості впровадження соціально-психологічної реабілітації.
3. Теоретичні основи психології реабілітації.
4. Психологічні проблеми реабілітації.
5. Умови роботи психолога в процесі реабілітації.
6. Системи психологічної підтримки особистості.
7. Основні завдання соціально-психологічної реабілітації, система реабілітаційних заходів.
8. Основні ознаки порушень в наслідок психотравмуючих ситуацій.
9. Особливості використання методів та прийомів в психології реабілітації.
10. Методи психологічної допомоги в психології реабілітації.
11. Особливості впровадження методів соціально-психологічної реабілітації.
12. Системи вправ соціально-психологічної реабілітації.
13. Системна психічна реабілітація після кризових станів.
14. Умови психологічної реабілітації.
15. Особливості індивідуального психологічного консультування.
16. Комплексна психологічна допомога в моменти кризових ситуацій.
17. Поняття стресу та стресостійкості
18. Стрес: історія вивчення і сучасні уявлення.
19. Крива розвитку стресової ситуації.
20. Поняття про стресостійкість.
21. Поняття психологічного стресу.
22. Психічні стресори.

23. Чинники, що впливають на розвиток психологічного стресу.
24. Види (рівні) реакцій людини на стрес.
25. Вплив індивідуальних і особистих особливостей людини на виникнення і розвиток стресу.
26. Стресові стани, їх механізми
27. Фізіологічний та психологічний стреси.
28. Психічна травма і травматичні події.
29. Три рівні впливу хронічного стресу на особистість: рівень реакцій, соціального функціонування, глибинних особистісних змін.
30. Ціннісний, інтегральний підхід до особистості у стані хронічного стресу.
31. Вплив стресу на життя людини.
32. Позитивний вплив стресу на людину.
33. Негативний вплив стресу.
34. Вплив стресу на організм людини.
35. Відстрочені реакції на травматичний стрес.
36. Психічна травма. Травматичний досвід.
37. Динаміка переживання травматичної ситуації.
38. Посттравматичний стресовий розлад.
39. Суїцидальна поведінка. Реакції горя.
40. Психосоматичні реакції на стрес.
41. Посттравматичний стресовий розлад.
42. Історія розвитку поняття посттравматичний стресовий розлад.
43. Травматичний стрес і посттравматичний стресовий розлад.
44. Теоретичні моделі ПТСР
45. Психологічні моделі ПТСР.
46. Етимологія поширення ПТСР.
47. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми.
48. Діагностичні критерії ПТСР
49. Критерії ПТСР в МКБ-11.
50. Критерії посттравматичного стресового розладу по DSM-V.
51. Діагностичні критерії гострої реакції на стрес по DSM-V.
52. Діагностика хронічної зміни особистості.
53. Типи ПТСР за Волошиним. Типи травматичних ситуацій.
54. Посттравматичні стани та їх психологічна реабілітація.
55. ПТСП синдроми, групи його елементів.
56. Гостра реакція на стрес.
57. Фактори ризику та індивідуальна уразливість.
58. Стадії відновлення після травм.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні курсових робіт (принципи описані у Законі України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742IX (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Колесніченко О. С., Приходько І. І., Мацегора Я. В. Психологічна реабілітація військовослужбовців після виконання службово-бойових завдань в бойових умовах : монографія. Харків : НА НГУ, 2021. 336 с.
2. Максимова Н. Ю. Психологічні основи соціальної реабілітації. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022.
3. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О. Психологічна допомога та реабілітація в умовах війни : методичний посібник. Київ : ІСПП НАПН України, 2022. 164 с.
4. Панок В. Г. Основи реабілітаційної психології : навчальний посібник. Т. 1. Київ : Ніка-Центр, 2023. 320 с.
5. Пророк Н. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навчальний посібник. Т. 1. Київ : СВАРОГ, 2023. 208 с.
6. Малогулко Л. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навчальний посібник. Т. 2. Київ : СВАРОГ, 2023. 240 с.
7. Гридковець Л. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навчальний посібник. Т. 3. Київ : СВАРОГ, 2023. 236 с.
8. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Діти і війна: психологічна допомога та реабілітація : монографія. Київ–Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2023. 221 с.
9. Тохтамиш О. М., Савенкова І. І. Реабілітаційна психологія : навчально-методичний посібник. Миколаїв : НУК, 2021. 184 с.
10. Єгорова О. Б. Реабілітаційна психологія : навчальний посібник для студентів спеціальності «Психологія». Слов'янськ : ДДПУ, 2024. 198 с.
11. Wang K., Manning R. B., Bogart K. R., Adler J. M., Nario-Redmond M. R., Ostrove J. M., Lowe S. R. Barriers to mental health service use among people with disabilities during the COVID-19 pandemic. Rehabilitation Psychology. 2021. Vol. 66, no. 4. P. 402-412.
12. Janiszewski C. M. S., Friedel E., Skvarc D., Koller D., Grech L. B. The relationship between disability identity and use of person-first and identity-first language. Rehabilitation Psychology. 2023. Vol. 68, no. 2. P. 145-155.

Допоміжна:

1. Кокун О. М. Медико-психологічна реабілітація та соціальна адаптація учасників бойових дій і вимушених переселенців в Україні : колективна монографія. Київ : ІСПП НАПН України, 2024. 256 с.
2. Каменщук Т. Д., Мороз Р. А., Ткачук І. І. Психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в умовах кризових викликів : навчальний посібник. Київ : ІСПП НАПН України, 2025. 210 с.
3. Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу : методичний посібник / за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : Академперіодика, 2025. 172 с.
4. Волошина В. В. Сутність поняття психологічної реабілітації військовослужбовців. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2024. Вип. 2. С. 7-11. DOI: https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.2.1.
5. Васьківська С., Гірник А. Інтегративний підхід до проблем психологічної реабілітації воїнів в Україні. Проблеми політичної психології. 2024. Т. 16. DOI: https://doi.org/10.33120/popp-Vol16-Year2024-165.
6. Лавренюк Я. В., Кулешова О. В. Комплексний підхід до медико-психологічної реабілітації військовослужбовців: огляд науково обґрунтованих практик та втручань. Наукові записки. Серія: Психологія. 2024. DOI: https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-2-11.
7. Мамка В. В. Поняття та зміст медичної та психологічної реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України. Дніпровський науковий часопис

публічного управління, психології, права. 2024. DOI: https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.6.23.
8. Клименко І. С. Моделі надання медико-психологічної допомоги військовослужбовцям. Психіатрія, неврологія та медична психологія. 2024. Т. 11, № 3 (25). С. 262-273. DOI: https://doi.org/10.26565/2312-5675-2024-25-04.
9. Науменко А. Реабілітація військовослужбовців: екзистенційний підхід. Психологічні перспективи. 2025. Вип. 45. С. 119-133. DOI: https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-45-nau.
10. Мельник А. П., Ізмаїлов Р. П. Психологічна реабілітація військовослужбовців: сутність, завдання, структура. Психологічні студії. 2025. № 4. DOI: https://doi.org/10.32782/psych.studies/2025.4.6.
11. Кротенко В. І. Психологічні аспекти реабілітації осіб із досвідом участі у воєнних діях. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2026. № 50. DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2026.50.14.
12. Пашковський С. М., Ордатій Н. М., Ангельська В. Ю., Шемет В. С., Гуменюк Н. І. Порушення сну як терапевтична ціль у комплексній реабілітації військовослужбовців. *Журнал сучасної психології*. 2026. № 1. С. 59-67. DOI: https://doi.org/10.26661/2786-7471/2026-1-7
13. Fansher M., Fauser A. T., Troost J., Carlozzi N. Understanding Sleep-Related Quality of Life in Caregivers of People With Traumatic Brain Injury. *Rehabilitation Psychology*. 2026. Advance online publication. DOI: 10.1037/rep0000671.
14. Tiwana S., Park G.-R. When Support Feels Close: The Buffering Role of Perceived Service Proximity in Disability, Safety, and Self-Rated Health. *Rehabilitation Psychology*. 2026. Vol. 71, no. 3. P. 210-222.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Інформаційні джерела в мережі Інтернет

1. British Journal of Social Psychology: https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309
2. Journal of Personality and Social Psychology: https://www.apa.org/pubs/journals/psp/
3. Journal of social psychology: https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current
4. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
6. Бібліотека українських підручників http://pidruchniki.ws/
7. Асоціація позитивної психології www.ippanetwork.org
8. Статті та книги з позитивної психології www.positivepsychology.program.com